

Nr 229.

Av herr **Lindbärg** m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1943/44 till avlöningar vid de allmänna läroverken m. m.

Med anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 150 få undertecknade härmed anföra följande.

När stadsfullmäktige i Ludvika år 1938 till Kungl. Maj:t inlämnade en underdånig hemställan om upprättande av ett statligt gymnasium med tre-årig latin- och reallinje i Ludvika, hade stadsfullmäktige som stöd för denna framställning även en del tillstyrkanden.

Landshövding Bernhard Eriksson framhöll sålunda, att möjligheterna till gymnasieutbildning i Dalarna voro otillräckliga och att ungdomen i Kopparbergs län var i en missgynnad ställning i förhållande till ungdomen i andra landsdelar samt att ett nytt gymnasium i Kopparbergs län borde förläggas till Ludvika, som ur olika synpunkter hade företrädde framför andra delar av länet.

Fjorton av länets riksdagsmän önskade ett nytt gymnasium i länet, och tolv av dessa framhöll, att detta borde förläggas till Ludvika. De tolv riksdagsmännen underströko, att behovet av ett nytt gymnasium i Dalarna var trängande samt att Ludvika främst borde komma i fråga för erhållande av ett gymnasium i Kopparbergs län.

Riksgäldsfullmäktige Anders Råstock instämde i syftet med stadsfullmäktiges hemställan. Framställningen rönt understöd från samtliga de kommuner, som stadsfullmäktige beräknat som elevområde. Sålunda tillstyrktes framställningen av sex kommunalfullmäktige, en köpingsfullmäktig, en kommunalstämma, sju ordförande i kommunalfullmäktige och en ordförande i köpingsnämnd. Rektorn vid högre allmänna läroverket i Falun A. Vikar, rektorn vid Brunnsviks folkhögskola Alf Ahlberg och lokalstyrelsen för samrealskolan i Ludvika tillstyrkte likaledes framställningen.

I sitt yttrande av den 5 december 1938 över upprättande av statliga gymnasier i Arvika, Karlshamn, Örnsköldsvik, Sollefteå, Avesta och Ludvika framhöll skolöverstyrelsen som sin åsikt, att den ena av städerna Sollefteå eller Örnsköldsvik i Västernorrlands län i första hand borde erhålla ett högre allmänt läroverk, därefter Ludvika och i tredje rummet den andra av de båda västernorrländska städerna. Främst önskade dock skolöverstyrelsen, att Kungl. Maj:t skulle låta verkställa en utredning av frågan, huruvida och i vilken utsträckning en utvidgning av landets nuvarande gymnasieorganisation borde ske.

1939 års riksdag gjorde i sin skrivelse nr 355 av den 7 juni ett uttalande om önskvärdheten av en utredning om en eventuell utvidgning av gymnasieorganisationen.

Statssekreterare B. Knös, vilken som sakkunnig gjorde denna utredning, satte Ludvika främst bland de orter, som borde erhålla statligt gymnasium.

I sitt yttrande av den 30 januari 1943 har skolöverstyrelsen föreslagit upprättande av gymnasier i Örnsköldsvik, Ludvika och Sollefteå från och med budgetåret 1943/44 eller den senare tidpunkt, som Kungl. Maj:t på framställning av skolöverstyrelsen bestämmer. Gymnasiet i Ludvika skulle erhålla treårig latin- och reallinje.

Genom utlåtandena från skolöverstyrelsen 1938 och 1943 samt sakkunnigeutlåtandet av år 1940 torde det vara fullt klarlagt och utrett, att Ludvika bör erhålla ett statligt gymnasium. Kopparbergs län ligger jämfört med andra län sämst till, vilket med all önskvärd tydlighet torde framgå av nedanstående tabell. Länen äro ordnade efter mer gynnat län.

Nr	L ä n	Jordareal i km ²	Folkm. 31/12 1941	Antal h. allm. lärov. ht. 1942	Antal inv. pr h. allm. lärov.
1	Gotlands	3117	58872	1	58872
2	Södermanlands	6237	193066	3	64355
3	Malmöhus	4734	532279	8	66535
4	Norrbottnens	98660	219897	3	73299
5	Stockholms stad	137	599962	8	74995
6	Östergötlands	9973	319974	3	106658
7	Västerbottnens	55402	221563	2	110782
8	Kalmar	10958	227764	2	113882
9	Örebro	8427	228406	2	114203
10	Skaraborgs	8062	240340	2	120170
11	Jönköpings	10616	243267	2	121634
12	Göteborgs och Bohus	4895	487297	4	121824
13	Kristianstads	6195	248730	2	124365
14	Värmlands	17467	267852	2	133926
15	Gävleborgs	18184	273814	2	136907
16	Västernorrlands	24122	275319	2	137660
17	Uppsala	5132	138525	1	138525
18	Jämtlands	47673	139874	1	139874
19	Stockholms län	7385	290467	2	145234
20	Blekinge	2908	145343	1	145343
21	Kronobergs	8907	151436	1	151436
22	Hallands	4746	151973	1	151973
23	Älvsborgs	11685	330090	2	165045
24	Västmanlands	6438	170298	1	170298
25	Kopparbergs	28167	250066	1	250066

Tabellen visar icke endast, att Kopparbergs län ligger sämst till utan även, att kvotavståndet till närmast sämst ställda län är avsevärt stort, 80 000. Gotlands, Södermanlands, Malmöhus och Norrbottens län samt Stockholms stad ha en befolkningskvot understigande 80 000 per statligt gymnasium, medan Kopparbergs läns befolkningskvot i detta avseende utgör 250 000. Södermanlands och Norrbottens län ha mindre befolkningstal än Kopparbergs län, men båda länen ha tre gymnasier. Västerbottens, Kalmar, Örebro, Skaraborgs, Jönköpings och Kristianstads län ha likaledes mindre folkmängd än Kopparbergs län, men samtliga ha två statliga gymnasier.

Vid dessa jämförelser böra också beaktas de stora avstånden inom Kopparbergs län. Endast Norrbottens, Västerbottens och Jämtlands län äro till ytvidden större än Kopparbergs län.

Ludvika gymnasiekommitté gjorde år 1938 en undersökning om hur många elever från Kopparbergs län, som bedrevo studier vid gymnasier utom länet. Såvitt utrönas kunde var antalet 145. Säkerligen torde icke i något annat län ungdomen i så stor utsträckning nödgas bedriva sina gymnasiestudier utom det egna länet.

Avstånden till de gymnasier, där Dalarnas ungdom har förlagt sina studier, äro stora, och detta medför i sin tur ökade kostnader för studierna samt försvårar bibehållandet av kontakten mellan barn och hem. En del studiebegåvad ungdom har helt enkelt icke råd att fortsätta studierna, då det är förenat med så stora kostnader. Dalarnas ungdom intar i detta hänseende en missgynnad ställning i förhållande till ungdom i andra län.

I Kopparbergs län — utanför gymnasiestaden Falun — finnas icke mindre än 12 skolor av realskolekaraktär och med realexamen som slutmål. Även detta understryker behovet av en utvidgning av gymnasiorganisationen inom länet. Och som ett ytterligare skäl må framhållas, att något treårigt latingymnasium icke finnes i länet. Av Ludvika gymnasiekommittés utredning framgick, att av de elever, som sökt sig till latingymnasium, flertalet gick i treårigt latingymnasium.

På respektive 16 och 17 km avstånd från Ludvika ligga kommunala mellanskolorna i Grängesberg och Norrbärke. Och samrealskolan i Ludvika är enligt den sakkunnige B. Knös av normal storlek. Ludvika stad har ett befolkningstal av cirka 7 000, och Ludvika socken har över 6 000 invånare. Inkorporering av Ludvika socken med Ludvika stad är ifrågasatt, och frågan därom är föremål för utredning. Antal skattekröner i staden var år 1942 132 157.

Stadens största industriföretag, Ludvikaverken, tillhörande ASEA, hade år 1942 över 2 000 anställda. Större industriföretag (minst 100 anställda) hade i Ludvika och inom 18 km avstånd från staden icke mindre än 7 212 anställda under år 1942.

Statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet har av statsfinan-

siella skäl sett slg nödsakad att avstå från att redan i år föreslå bifall till skolöverstyrelsens förslag om upprättande av statliga gymnasier i Ludvika, Örnsköldsvik och Sollefteå.

Kostnaderna för upprättande av ett gymnasium i Ludvika beräknas av skolöverstyrelsen för budgetåret 1943/44 till 28 360 kronor. Fullt utbyggt skulle Ludvikagymnasiet draga en kostnad av 97 791 kronor.

De kostnader, som upprättandet av ett gymnasium i Ludvika skulle medföra, äro sålunda relativt små. Hade icke den av kriget förorsakade krisen inträtt, hade sannolikt Ludvika redan erhållit ett statligt gymnasium. Med hänsyn såväl till statens som den enskildes möjlighet att bereda studiemöjligheter för ungdomen torde det icke nu finnas tillräckligt bärande skäl för att uppskjuta en utbyggnad av gymnasieorganisationen i denna del av riket.

På grund av vad som ovan anförts få undertecknade härmed föreslå,

att riksdagen måtte besluta, att samrealskolan i Ludvika från och med budgetåret 1943/44 successivt ombildas till högre allmänt läroverk med treårigt latin- och realgymnasium.

Stockholm den 24 mars 1943.

Ejnar Lindbärg.

Sven Boman.

Bengt Elmgren.

Gustaf Fahlander.

Rickard Lindström.

J. Sandin.

E. G. C. Brandt.

E. A. Lindblom.
